

RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON

OTSUS

Vaidlustusaja number	218-21/243861
Otsuse kuupäev	11.01.2022
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Ekspodisaini OÜ vaidlustus Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse minikonkursil „Mobile World Congress 2022 messistendi näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 243861) LATECA SIA pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuste kehtetuks tunnistamise nõudes
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Ekspodisaini OÜ, lepinguline esindaja vandeadvokaat Raul Talts Hankija, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus esindajad Birgit Vilippus ja Priit Jõks
Vaidlustuse läbivaatamine	Kolmas isik, LATECA SIA, esindaja Victors Zajacs Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata Ekspodisaini OÜ vaidlustus Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse minikonkursil „Mobile World Congress 2022 messistendi näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 243861).
2. Jätta Ekspodisaini OÜ poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 25.11.2021. a alustas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (alates 01.01.2022. a Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus; edaspidi Hankija) riigihanke „Riiklike messistendide näitusetarvikute rent ja paigaldus 2020-2022“ (viitenumber 212926) tulemusel sõlmitud raamlepingu alusel minikonkursi „Mobile World Congress 2022 messistendi näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 243861).
Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 03.12.2021. a, esitasid minikonkursil pakkumused kolm pakkujat - Ekspodisaini OÜ, LATECA SIA ning ühispakkujad Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja OÜ Bruster.
2. 14.12.2021 avaldatud otsusega tunnistas Hankija muuhulgas vastavaks ja edukaks LATECA SIA pakkumuse.
3. 21.12.2021. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Ekspodisaini OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus, milles paluti tunnistada kehtetuks

Hankija otsused, millega tunnistati LATECA SIA (edaspidi ka Kolmas isik) pakkumus vastavaks ja edukaks

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 28.12.2021 kirjaga nr 12.2-10/218 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menettluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 03.01.2022. a ja selleks tähtpäevaks esitatud menettluskommentidele vastamiseks aega kuni 07.01.2022. a. Vaidlustuskomisjoni poolt määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja. Vaidlustuskomisjoni poolt määratud teiseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Ekspodisaini OÜ**, vaidlustuses ja 03.01.2022. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlust alljärgnevalt.

5.1. Hankija korraldas raamlepingu alusel minikonkursi „Mobile World Congress 2022 messistendi näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 243861). Pakkumused esitasid Ekspodisaini OÜ (pakkumuse maksumus 56 199 eurot), LATECA SIA (pakkumuse maksumus 33 700 eurot) ning ühispakkujad Eesti Kaubandus- Tööstuskoda ja OÜ Bruster (pakkumuse maksumus 57 750 eurot) Hankija otsustas kvalifitseerida kõik pakkujad, tunnistada kõik pakkumused vastavaks ning tunnistada edukaks Kolmanda isiku pakkumuse kui hindamiskriteeriumide kohaselt parima pakkumuse.

5.2. LATECA SIA pakkumus on 40% odavam kui Ekspodisaini OÜ ning ühispakkujate Eesti Kaubandus- Tööstuskoda ja OÜ Bruster pakkumused, mis on samas suurusjärgus. LATECA SIA pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal ning Hankija oleks pidanud selle pakkumuse tagasi lükkama.

5.3. RHS § 115 lg 1 sätestab, et kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. Pakkuja on kohustatud esitama selgituse hankijale viie tööpäeva jooksul vastava nõude saamisest arvates. Õiguskirjanduses on osundatud, et põhjendamatult madala maksumuse regulatsioon kaitseb peale hankija huvide ka „elutervet“ või ausat konkurentsi ning pakkujate võrdset kohtlemist ehk tegemist on m.h teiste pakkujate õigusi ja huve kaitsva sättega. Pakkumuse põhjendamatult madal maksumus tähendab sisuliselt ebaõiglaselt madala hinna pakkumist, mis moonutaks konkurentsi ettevõtjate vahel ja oleks sellest tulenevalt vastuolus riigihanke üldpõhimõtetega. Antud juhul on Hankija tunnistanud vastavaks ja edukaks pakkumuse, mis on ilmselgelt põhjendamatult madala maksumusega.

5.4. Hankija ei viinud läbi Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli, sest LATECA SIA pakkumus oli Hankija väitel esitatud „turuhinnas“. Ühtlasi võttis Hankija arvesse samas asukohas 28.06-01.07.2021 toimunud messi puhul samasuguse hanke (viitenumber 235891) tulemusi. Hankija on jätnud pakkumuste maksumuse hindamisel arvestamata vahepealsel ajal toimunud märkimisväärseid muudatusi globaalses majanduses.

5.5. LATECA SIA pakkumuse maksumus on 40% madalam kui ülejäänud kahe pakkuja pakkumus. Mõiste „põhjendamatult madal“ on määratlemata õigusmõiste, kuid senises riigihangete vaidlustuspraktikas on põhjendamatult madalaks peetud ka 30% odavamad pakkumused võrreldes teiste pakkujate pakkumusega. Liiasi tuleb hinnaerinevuste analüüsimisel lähtuda konkreetsest valdkonnast. Messiehitus on töö- ja materjalimahukas valdkond ehk enamiku kuludest moodustavad tööjõukulud ja materjalikulud. Tegemist on kululiikidega, mis turumajanduses on kõigi turuosaliste jaoks sarnases suurusjärgus.

5.6. Riigikohus on 07.06.2021 otsuses haldusasjas nr 3-20-2362 (p 25) leidnud, et RHS § 115 lg 8 ei anna hankijale kaalutlusõigust pakkumuse tagasilükkamise üle otsustamisel juhul, kui ta tuvastab, et pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega. Seega oleks Hankija pidanud igal juhul LATECA SIA pakkumuse tagasi lükkama. RHS § 115 lg 9 järgi lükkab hankija pakkumuse tagasi, kui ta tuvastab, et pakkumuse põhjendamatult madal maksumus on

tingitud hankelepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal- või tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete eiramisest. Mobile World Congress 2022 leiab aset Barcelonas. LATECA SIA on Läti ettevõtte ehk edukaks tunnistatud pakkujal ei saa olla konkurentsieelist tulenevalt ettevõtte asukohast. Samuti ei saa messistendi ja tööliste transpordikulu olla niivõrd suurel määral erinev, et tekiks hinnavahe 40%.

5.7. Hankija väitel arvestas ta Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse puhul samas asukohas (Barcelona) 28.06-01.07.2021 toimunud messi puhul samasuguse hanke (viitenumber 235891) tulemusi. Hankija jättis arvestamata vahepealsel ajal toimunud märkimisväärsed muudatused globaalses majanduses. Keskmisele informeeritud isikule peaks olema teada, et 2021. a esimesel poolaastal aset leidnud nn koroonakriisi tulemusena on enamiku materjalide ja toorainete hinnad suurenenud ja tarnetähtjad pikenenud. Sellest johtuvalt ei saa kaalutluspiire järgivaks pidada Hankija arusaama, et 2021. a aprillis (mil materjali ja toorainekriis ei olnud veel alanud) alustatud hanke tulemused saaks olla võrreldavad 2021. a novembri lõpus alustatud hanke tulemustega. Eesti Panga avaldatud teabe kohaselt algas märkimisväärne sisendhindade kasv käesoleva aasta juulis ehk pärast Hankija poolt osundatud nn võrdlushanke toimumist. Seega ei saa Hankija osundatud võrdlushange olla vaidlusaluses hankes esitatud pakkumuste maksumuse põhjendatuse hindamise aluseks ja sellele tuginemine on kaalutlusviga.

5.8. Vaidlustaja ei nõustu Hankijaga, et LATECA SIA pakkumuse hind on „keskmine turuhind“. Nn keskmine turuhind on turumajanduslikus majanduskeskkonnas objektiivne näitaja ehk see on kontrollitav. Hankija möönab, et ei ole sisulist kontrolli läbi viinud vaid on tuginenud üksnes varasema hanke tulemustele arvestamata vahepealsel ajal aset leidnud märkimisväärsel ja üldist hinnatõusu.

5.9. Vaidlustusmenetlus ei saa üle minna Kolmanda isiku maksumuse põhjendatuse kontrolliks. Selle oleks pidanud läbi viima Hankija vastavalt RHS §-le 115. Alus maksumus põhjendatuse kontrolliks oli olemas ning vastupidise otsuse tegemisel on Hankija teinud kaalutlusvea. Kolmanda isiku vastuses vaidlustusele esitatud arvutused ei ole piisavad hindamiseks, et tema pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal. Hankijal on võimalik küsida Kolmandalt isikult täpsemaid andmeid ja oma otsust nendele tuginedes põhistada.

5.10. Kolmanda isiku vastuses vaidlustusele on märgitud, et *mõne põhielemendi taaskasutamine annab märkimisväärse kokkuhoiu*. Sisuliselt väidab Kolmas isik, et antud juhul ongi hankelepingu eseme turuhind tegelikkuses kõrgem kui tema pakkumuses, kuid tal on eelis, sest ta saab taaskasutada mingit „põhielementi“. Kolmas isik ei ole selgitanud, milline see „põhielement“ on. Antud juhul tähendab see Kolmanda isiku jaoks sisuliselt konkurentsieelist, milline ei ole RHS-ga kooskõlas. Nimelt, pakkumuse põhjendamatul madala maksumus võib RHS § 115 lg 7 kohaselt olla põhjendatud eelkõige: 1) tootmisprotsessi, teenuse osutamise või ehitusmeetodi säästlikkusega; 2) pakkuja valitud tehnilise lahendusega või erakordselt soodsate tingimustega, mis on pakkujale hankelepingu täitmiseks kättesaadavad; 3) asjade, teenuste või ehitustööde ainulaadsusega; 4) hankelepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal- ja tööõiguse valdkonda reguleerivate pakkuja või alltöövõtja täidetavate sätetega; 5) pakkuja võimalusega saada riigiabi.

RHS § 115 lg-s 7 toodud alused on objektiivse iseloomuga. Kuivõrd tegemist on lahtise loeteluga, siis on võimalik selgitada pakkumuse põhjendamatul madalat maksumust ka loetelus nimetatata asjaoludega, kuid ka need peavad olema objektiivse iseloomuga.

5.11. Kolmanda isiku viidatud *mõne põhielemendi taaskasutamine* viitab sellele, et tegemist võib olla Kolmanda isiku poolt varasemalt Hankijaga sõlmitud hankelepingu raames toodetud messistendi või selle osa uuesti kasutamisega. See ei ole objektiivne alus ja tegemist ei ole RHS § 115 lg 7 p-s 2 toodud *erakordselt soodsa tingimusega, mis on pakkujale hankelepingu täitmiseks kättesaadav*. Kolmanda isiku poolt osundatud tingimus ei saakski sisalduda RHS-is, sest see tähendaks ebaausat konkurentsieelist pakkujale, kes on varasemalt sama teenust pakkunud ja saab seetõttu järgnevates hangetes esitada odavama pakkumuse. Selline olukord tähendab ühtlasi seda, et teised pakkujad on järgnevatel samalaadsetel minikonkurssidel automaatselt kaotajad, sest neil ei ole objektiivselt võimalik esitada LATECA SIA-ga võrreldavat pakkumust. Kui nad esitaks LATECA SIA-ga võrreldava pakkumuse, siis oleks see käsitletav põhjendamatul madalana, sest pakkumuse maksumus ei kataks teenuse omahinda.

6. Hankija vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 27.12.2021 kirjaga nr 6.1-2.3/21/6550 ning 07.01.2022 kirjaga) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Hankija korraldas riigihanke „Riiklike messistendide näitusetarvikute rent ja paigaldus 2020-2022“ (viitenumber 212926) tulemusel sõlmitud raamlepingu alusel minikonkursi „Mobile World Congress 2022 messistendi näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 243861; edaspidi ka MWC 2022 minikonkurss).

6.2. Edukaks tunnistati LATECA SIA pakkumus (maksumusega 33 700 eurot käibemaksuta). Vaidlustaja pakkumus jäi tulemuselt teiseks.

RHS § 115 lg 1 järgi, kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. See tähendab, et hankijal on kohustus nõuda selgitust juhul, kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal. Euroopa Kohtu 04.07.2017 otsusest T-392/15, p 88, tuleneb, et hankija peab esimeses etapis hindama, kas esitatud pakkumused „tunduvad“ olevat põhjendamatult madala maksumusega. Eelnimetatud otsuse kohaselt peab hankija esmalt kindlaks tegema, kas esitatud pakkumused sisaldavad mõnda näitajat, mis tekitab kahtlusi, et need võivad olla põhjendamatult madala maksumusega. Otsuse järgi on see nii eelkõige juhul, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või tavapärase turuhind. Käesoleval juhul on eduka pakkuja hind tavapärase turuhind.

6.3. Kolmanda isiku pakkumus ei tundunud Hankijale põhjendamatult madala maksumusega. Verbi „tunduma“ kasutamine rakendusmääruses eeldab, et hankija annab pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse suhtes *prima facie* hinnangu (p 88 kohtuasjas T-392/15). Seega ei kohusta rakendusmäärus hankijat tegema omal algatusel iga pakkumuse koostisosade suhtes üksikasjalikku analüüsi, et kindlaks teha, et see pole põhjendamatult madala maksumusega. Kui esitatud pakkumused ei sisalda mõnda sellist näitajat ning ei tundu olevat põhjendamatult madala maksumusega, võib hankija jätkata pakkumuste hindamist ja eduka pakkuja väljaselgitamise menetlust.

6.4. Sarnase kontrolli teostamise järjestusele põhjendatud madala maksumuse osas viitab ka Riigikohus otsuses nr 3-19-1825 p-s 14, mille järgi peab hankijal esmalt tekkima põhjendatud kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Hankijal ei tekkinud põhjendatud kahtlust järgmistel põhjustel:

1) Mess Mobile World Congress toimub igal aastal Barcelonas samas asukohas (2021. a toimus mess 28.06-01.07 ja 2022. a on planeeritud toimumisaeg 28.02-03.03). 2021. aasta messil osalemiseks korraldas Hankija samuti riigihanke „Riiklike messistendide näitusetarvikute rent ja paigaldus 2020- 2022“ tulemusel sõlmitud raamlepingu alusel minikonkursi „MWC 2021 näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 235891); edaspidi ka MWC 2021 minikonkurss). Eelnimetatud hange avaldati 22.04.2021. a, mis on ca 7 kuud enne vaidlusalust minikonkurssi;

2) MWC 2021 minikonkursiga hankis Hankija näitusetarvikute renti ja paigaldust samasse asukohta Barcelonas, täpselt sama suure pinnaga messialale (104 m²), sama kujundaja kujunduslahendusele. Marginaalseteks erinevusteks vaidlusaluse minikonkursiga on ettevõtete arv (2021. a 12 ettevõtet ja 2022. a 13 ettevõtet) ja väheolulised muudatused kujunduses, millel puudub igal juhul oluline mõju pakkumuse maksumusele;

3) MWC 2021 minikonkursile laekus 5 pakkumust (LATECA SIA pakkumus (28 200 eurot käibemaksuta); Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja OÜ Bruster pakkumus (31 750 eurot käibemaksuta); Ekspodisaini OÜ pakkumus (36 199 eurot käibemaksuta) ja Mytime OY pakkumus (50 000 eurot käibemaksuta). Edukaks tunnistati LATECA SIA pakkumus. Hankeleping summas 28 200 eurot käibemaksuta täideti korrektselt.

6.5. Põhjendamatult madala maksumuse tuvastamise üheks võimaluseks on teiste pakkumuste hinnad samas riigihankes. Ca 7 kuud tagasi korraldatud MWC 2021 minikonkursil esitatud Vaidlustaja pakkumus oli tema vaidlusalusel minikonkursil (MWC 2022) esitatud pakkumusest ca 36% madalam. Eduka pakkuja esitatud MWC 2021 pakkumus oli tema praeguses hankes (MWC 2022) esitatud pakkumusest 16% madalam. Arvestades mõlema hanke sama sisu ja ajavahemikku, on Hankija hinnangul eduka pakkuja pakkumuse maksumus tegelikule turuhinnale vastav, Vaidlustaja pakkumuse maksumus aga ebaproportsionaalselt suur ja põhjendamatu.

6.6. Eelnevalt lähtudes on Hankija seisukohal, et LATECA SIA pakkumuse maksumuse puhul MWC 2022 minikonkursil on tegemist tavapärase turuhinnaga, mis oli võrreldav MWC2021 minikonkursi pakkumustega. Hankijal ei tekkinud põhjendatud kahtlust, et LATECA SIA pakkumuse maksumus MWC 2022 minikonkursil võib olla põhjendamatult madal.

6.7. Vaidlustaja viitab Riigikohtu otsusele nr 3-20-2362, mille järgi RHS § 115 lg 8 ei anna hankijale kaalutusõigust pakkumuse tagasilükkamise üle otsustamisel juhul, kui ta tuvastab, et pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega. Hankija nõustub Vaidlustaja seisukohaga, mille kohaselt kaalutusõigus pakkumuse tagasilükkamise osas puudub, kui hankija on tuvastanud, et tegemist võib olla põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega. Diskretsiooni puudumise eelduseks on siiski eelnevalt tuvastatud võimalik põhjendamatult madala maksumusega pakkumus, mida antud olukorras ei eksisteeri. Seetõttu ei viinud Hankija läbi kontrollmenetlust ja ei saanud jõuda ebaõige tulemuseni, mis oleks kohustanud Hankijat pakkumust tagasi lükkama.

6.8. Vaidlustaja märgib, et RHS § 115 lg 9 järgi lükkab hankija pakkumuse tagasi, kui ta tuvastab, et pakkumuse põhjendamatult madal maksumus on tingitud hankelepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal või tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete eiramisest. LATECA SIA on MWC 2021 raames edukalt hankelepingu täitnud, mis ei ole andnud Hankijale põhjust kahelda eelmainitud sätete eiramises. Ühtlasi puuduvad igasugused viited kõnealuste normide eiramisele. Hankija leiab, et kõnealuse sätte alusel pakkumuse tagasi lükkamine oleks asjakohatu ja täielikult põhjendamata.

6.9. Vaidlustaja väidab täiendavas seisukohas, et Hankija on jätnud pakkumuste maksumuse hindamisel arvestamata muutused globaalses majanduses. Sellest johtuvalt ei saa Vaidlustaja hinnangul kaalutuspiire järgivaks pidada seisukohta, et 2021. a aprillis (mil materjali ja toorainekriis ei olnud veel alanud) alustatud hanke tulemused saaks olla võrreldavad 2021 .a novembri lõpus alustatud hanke tulemustega.

Hankija on informeeritud muudatustest globaalses majanduses, samuti sellest, et kriis algas juba 2020 aasta lõpus ning kergitas sisendhindu 2021 a III kvartalis võrreldes II kvartaliga 5,1% ning võrreldes 2020 a sama kvartaliga hinnanguliselt 12% (seejuures tööjõukulusid ca 4,4%, ehitusmaterjali hindu 16,6%). Seetõttu pidaski Hankija 7 kuud hiljem, samas messistendi tarvikute hankes, samadel tingimustel koostatud, kuid siiski 20% kõrgemat pakkumust põhjendatuks ning objektiivseks turuhinnaks.

6.10. Vaidlustaja selgitustest võib järeldada, et globaalse majanduskriisi tulemused tabasid teda materjali ja toorainekriisi tõttu teisel poolaastal. See võib nii olla, aga Vaidlustaja ei saa eeldada, et teda tabanud majanduskriis tabab kõiki asjaomasel turul tegutsevaid pakkujaid üheaegselt ja samal määral või et Hankija peaks õiglase turuhinna määramisel arvestama just Vaidlustaja majanduslikku olukorda. Asjaolu, et Kolmas isik on enda pakkumuse koostamisel otsustanud *mõningaid elemente taaskasutada* ei ole taunitav, samuti ei ole tegemist ebaausa konkurentsieelisega. Hankija ei ole keelanud elementide taaskasutust ning vaba turumajanduse tingimustes saavad eelise ettevõtjad, kes oskavad ressursse efektiivselt planeerida ja paigutada. Kolmas isik on senistes messiehituse hangetes olnud usaldusväärne lepingupartner ning Hankijal puudub kahtlus, et vaidlusaluse lepingu täitmine võiks sattuda ohtu.

7. Vaidlustusmenetlusse kolmanda isikuna kaasatud **LATECA SIA** vaidleb vaidlustusele vastu (Kolmanda isiku vastus esitati 23.12.2021 kirjaga) ning palub jätta selle rahuldamata.

7.1. Näitusestendi valmistamise, transpordi, paigalduse ja demonteerimise, stendi hoolduse kulud koosnevad erinevatest osadest, nagu materjalid, millest valmistatakse stendi, materjalide transport ja logistika, töötajate transport ja majutus, lao- ja halduskulud. Kulude vähendamiseks kasutab Kolmas isik kvaliteetseid materjale, mida saab taaskasutada - näiteks platvormi/tõstetud põranda valmistamiseks kasutatakse vineeri, mida saab kasutada mitu korda (nt puitlaastplaate kasutatakse ainult üks kord).

7.2. Kolmas isik on loonud partnerlussuhted kulumaterjalide tootjate ja tarnijatega, saades mõnelt partnerilt kataloogi tavahindadest 37% allahindlust. Töötajate toimetamine objektile toimub Kolmanda isiku oma transpordiga, kauba- ja reisijate minikaubikutega. LATECA SIA sõidukipargis on ka veoauto (kandevõimega kuni 18 tonni) hüdraulilise tõstukiga (kohapeal mahalaadimiseks pole vaja laadurit) suurte veoste (stendid) transportimiseks.

7.3. Rahvusvaheliste näitusestendide valmistamise keskmine hind koos paigaldusega on 180-390 eurot ruutmeetri kohta.

MWC 2021 projekti (juuni 2021) teostas LATECA SIA 28 200 euroga (ca 271 ruutmeetri kohta).

MWC 2022 projekti (märtsis 2022) puhul on LATECA SIA pakutud hind 33 700 eurot (ca 324 eurot ruutmeetri kohta).

7.4. Hinnapakumiste suurt erinevust kommenteerides tuleb märkida, et mõne põhielemendi taaskasutamine annab märkimisväärse kokkuhoiu ja võimaluse pakkuda konkurentsivõimelist hinda (33 700 eurot), millel on oluliselt suurem vahe (22 500 eurot) võrreldes Vaidlustaja pakkumusega (56 199 eurot), viimane eeldab ilmselt stendi ehitamist algusest peale. Samas tekib küsimus, miks on Vaidlustajal MWC 2022 projekti hind 56 199 eurot, samas kui praktiliselt analoogse MWC 2021 projekti hind oli 36 199, st 2022 projekti hind on oluliselt tõusnud (55%), kuigi materjalide hinnad olid tõusnud juba enne 2021. aasta pakkumuste esitamist

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlusalune riigihange on korraldatud minikonkursina riigihanke „Riiklike messistendide näitusearvike rent ja paigaldus 2020-2022“ (viitenumber 212926) tulemusel sõlmitud raamlepingu alusel. Hankelepingu sõlmimise kord raamlepingu alusel, sh minikonkursside korraldamise kord, on sätestatud RHS §-is 30, mis asub RHS-i 1. peatükis. Seega ei ole minikonkursside puhul tegemist hankemenetlusega, mida reguleerib RHS-i 2. peatükk.

Kuna RHS-i § 115, milles on sätestatud pakkumuste põhjendamatult madala maksumuse kontrolli kord, asub RHS-i 2. peatükis, siis kohaldub RHS § 115 hankemenetlustes ning sellistes menetlustes, mille kohta on RHS-is sätestatud, et kohaldatakse 2. peatükki, nagu näiteks võrgustikusektoris ja kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas. Kohtud on siiani eitanud RHS §-i 115 nn automaatset kohaldamist väljaspool hankemenetlusi nt kontsessioonimenetluses (vt nt Riigikohtu 16.03.2020 otsus nr 3-19-1825) ja erihangetes (vt nt Tallinna Halduskohtu 13.09.2021 otsus nr 3-21-1809).

Eeltoodust tulenevalt on vaidlustuskomisjon seisukohal, et RHS § 115 ei kohaldu vahetult minikonkurssidele, kui hankija ei ole selle kohaldamist ette näinud dokumentides, mille alusel konkreetne minikonkurss korraldatakse.

9. Vaidlusaluse minikonkursi (viitenumber 243861) ning selle aluseks olnud raamlepingu sõlmimiseks korraldatud riigihanke „Riiklike messistendide näitusearvike rent ja paigaldus 2020-2022“ (viitenumber 212926) riigihanke alusdokumentidest ei nähtu, et Hankija oleks ette näinud minikonkursi puhul RHS §-is 115 sätestatud korra rakendamise. Sellisele sättele ei ole viidanud ka ükski menetlusosaline oma menetlusedokumentides.

Seega ei ole Hankija näinud vaidlusaluse minikonkursi puhul ette RHS §-is 115 sätestatud korra rakendamist.

10. Kuna kohustus kohaldada minikonkursi puhul RHS §-is 115 sätestatud pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli ei tulene seadusest ning RHS §-i 115 või sellega samalaadse korra kohaldamist ei ole Hankija vaidlusaluse minikonkursi puhul näinud ette ka riigihanke alusdokumentides, on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankijal ei olnud kohustust kontrollida vaidlusalusel minikonkursil esitatud pakkumuste maksumuste põhjendatust RHS §-is 115 ettenähtud korras. Samas nähtub Hankija vastustest vaidlustusele, et Hankija leiab, et tal ei pidanud tekkima kahtlust selles, et LATECA SIA pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

11. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et isegi kui lähtuda mingil põhjusel (nt riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid tõlgendades või analoogia alusel) sellest, et vaidlusaluse minikonkursi puhul tuleks kohaldada RHS §-is 115 sätestatud pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimise korda (millega vaidlustuskomisjon ei nõustu), on Hankija õigustatult leidnud, et alust pole kahtluseks, et LATECA SIA pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega.

12. Vaidlusaluse minikonkursil esitatud pakkumused on järgmise maksumusega:

- 1) LATECA SIA pakkumus - 33 700 eurot;
- 2) Ekspodisaini OÜ pakkumus - 56 199 eurot;

3) ühispakkujad Eesti Kaubandus- Tööstuskoda ja OÜ Bruster - 57 750 eurot. Seega erineb LATECA SIA pakkumus märgatavalt kahe teise pakkumuse maksumusest - Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on 40% väiksem Vaidlustaja pakkumuse maksumusest ning ca 41% mõlema ülejäänud pakkumuse maksumuse keskmisest maksumusest. Vaidlustuskomisjon leiab siiski, et olukorras, kus esitatud on üksnes kolm pakkumust, ei saa üksnes asjaolu, et üks pakkumus on kahest ülejäänud pakkumusest ca 40% madalama maksumusega, olla veenvaks argumentiks, et madalaima maksumusega pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Pole mingit alust eelduseks, et ülejäänud pakkumuste maksumused on esitatud „õige“ hinnaga.

13. Hankija põhjendab seda, miks tal ei tekkinud ega pidanud tekkima kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega, eelkõige Kolmanda isiku ja teiste pakkujate poolt analoogsel minikonkursil „MWC 2021 näitusetarvikute rent ja paigaldus“ (viitenumber 235891) esitatud pakkumuste maksumustega ning MWC 2021 minikonkursi tulemusel sõlmitud hankelepingu korrektse täitmiseega LATECA SIA poolt 2021. aasta juunis/juulis (vt käesoleva otsuse p 6.4).

Vaidlustuskomisjon nõustub, et olukorras, kus Kolmas isik täitis ca 6 kuud enne vaidlusalusel minikonkursil pakkumuse esitamist, korrektselt analoogse hankelepingu esemega hankelepingu, mille maksumus oli 28 200 euro, ehk 16% väiksem, kui vaidlusaluses riigihankes esitatud pakkumus, ei pidanud Hankijal tekkima kahtlust vaidlusalusel minikonkursil LATECA SIA poolt esitatud pakkumuse maksumuse (33 700 eurot) põhjendamatuses.

14. Vaidlustaja väited pärast MWC 2021 minikonkursi toimunud globaalse hinnatõusu kohta on põhimõtteliselt õiged, kuid üldsõnalised. Vähemalt osaliselt esinesid toorainete hinnatõus ja tarneraskused juba enne 2021. aasta aprilli, mistõttu need pidid olema arvestatud pakkumuse maksumusse juba MWC 2021 minikonkursi toimumise ajal. Vaidlustaja ei ole tõendanud, et pärast 2021. a aprilli oleks hinnatõus hankelepingu täitmiseks vajalike sisendite osas olnud sedavõrd suurem, kui 16%, mille võrra Kolmanda isiku pakkumus vaidlusalusel minikonkursil on suurem MWC 2021 minikonkursil esitatud pakkumusest, et Hankijal oleks pidanud tekkima kahtlus LATECA SIA võimes hankelepingut pakutud hinnaga korrektselt täita, ehk tema pakkumuse maksumuse põhjendatuses.

15. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et isegi juhul, kui vaidlusaluse minikonkursi puhul kohalduks RHS § 115, millega vaidlustuskomisjon ei nõustu, ei pidanud Hankijal tekkima põhjendatud kahtlust selles, et LATECA SIA pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega, mistõttu tuleb vaidlustus jätta rahuldamata.

Vaidlustusmenetluse kulud

16. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad kohaldamisele RHS § 198 lg 3 ning RHS § 198 lg 8.

16.1. Hankija ja Kolmas isik ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks.

16.2. Vaidlustaja kulud vaidlustusmenetluses jäävad Vaidlustaja kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)
Taivo Kivistik